

Jättebombarna och Västerens försvar

Hur effektivt som militärt vapen är atombomben? Är vätebomben med dess enormt mycket större verkan färdig, eller kommer den snart att bli färdig? Kan Västeuropas försvaras med atombomber respektive med vätebomben? Debatten kring dessa och andra närstående frågor är så omfattande och innehåller så skiftande och motsägande inlägg att flertalet fackkunniga lika väl som lek-männa står förbryllade. Att klart och entydigt besvara frågorna är inte möjligt — åtminstone utanför en krets av tysta och av tystnadsplikt bundna specialister — men man kan söka att precisera problemen och i någon mån hysa ekvationen.

Utän alltför grov förenkling kan en positiv och en negativ inställning urskiljas i diskussionen. Den positiva linjen fick för nära fem år sedan ett auktoritativt uttryck i boken "En värld eller ingen", där ett antal forskare och militärer, bland dem fem Nobelpristagare, framhävde atomvapnets oerhörda, man kan säga omätliga, betydelse; som en icke avlägsen möjlighet skyttade ett läge i vilket en med atombomber utrustad stat på några dagar eller rent av några timmar kunde förinta motståndaren. Denna linje har i politiken spelat en stor, om också inte lätt gripbar roll; det är tillräckligt att erinra om att Churchill är efter år, i tal efter tal, förklarar att Västeuropas frihet är beroende av det amerikanska innehavet av atombomber. Under den senaste tiden, i samband med händelserna i Korea, har synpunkter och påståenden av denna typ gång efter annan framförts. Publicisten Laurence har hävdade att USA:s förråd av atombomber är stort och framför allt att en vida mer avgörande bomb, vätebomben, snart kan väntas vara användbar. Den amerikanske flygstabschefen har uttalat att Västeuropa kan skyddas väsentligen genom amerikanskt flyg. Senator Taft och andra har tagit upp samma tanke och av den fått stöd för en sådan

modererad isolationism som innebär avståndstagande från stora amerikanska hjälpsändningar — särskilt av trupper — till stärkande av Västeuropas försvar.

Den negativa attityden innefattar också många påståenden och tankegångar som inte saktligt står i nödvändigt sammanhang med varandra. Nobelpristagaren Blacketts bok, som rönt mycket uppmärksamhet, går ut på att visa att bombningen, och inte minst atombombning-

gen, har blivit överskattad som militärt vapen. Slutsatsen kan formuleras, och har ofta formulerats, ungefär så att Ryssland inte kan besegras med atombomber; dessa utgör ett hjälpmedel av vikt, men något avgörande kan inte träffas med detta vapen. Den praktiska konsekvensen av denna inställning blir ofta att Västeuropa måste upprustas med "ordinära" militära medel; om inte Västeuropas och USA:s förenade trupper kan med dessa medel hålla gränsen, kommer ryssarna att översvämma kontinenten — att atombomba de ryska städerna hjälper inte och att atombomba de ockuperade länderna är inte tänkbart. I dagens läge markeras en negativ attityd exempelvis genom avståndstagande från uppgifterna om vätebombens förestående start (Oppenheimer, Lillenthal), genom betonande av atomvapnets otjänlighet i Korea, genom fordringarna på en upprustning utan hänsynstagande till jättebombarna. I amerikanska tidskrifter finner man artiklar av armé- och flottofficerare som entusiastiskt hävdar att Koreakriget klarlagt de "gamla" vapnets grundläggande betydelse och talar om atombomben som en användbar men sekundär sak.

Till de nu berörda synpunkterna kommer helt andra, moraliska och psykologiska. Å ena sidan betraktas atombombningen som en stridsteknik av samma valör som andra; varför skulle det vara värre att döda genom en atombomb än med en kanon eller en bajonett eller hemskare att dö för det ena vapnet än det andra? Även terrorbombningen säges, liksom blockaden, vara en legitim metod att få motståndaren på knä. Å andra sidan fastslås atombombningens ohygglighet, och man söker efter medel att få vapnet förbjudet, att få kriget återfört till "äldre" och humanare villkor.

11
Vår sammanställning — för övrigt högst ofullständig — av argument och redovisade motiv vill framför allt klarlägga att hela komplex av verklighetsförställningar, värderingar och spekulationer ingår i atomdebatten. Man erinras stundom om religiösa och politiska ideologier och blir benägen att tala om atomtroende och atomskeptiker som representanter för stridande åskådningar. Tydligt är att — liksom i fråga om ideologierna — en psykologiskt förståelig men logiskt inte hållbar korrelation finns mellan skilda uppfattningar, t. ex. om atomvapnet såsom enda medel att hejda en rysk aggres-

sion och om det moraliskt anständiga i att över huvud använda bomben; uppenbart är att lant- och flottmilitärer tenderar att vara misstroga, medan flygare lättare blir trosvissa. Samtidigt är det tydligt att motsägelser finns inom "ideologin", såsom då de vilka ivrigast kräver förbud för atomvapnet ofta påstår att det har ringa effekt (särskilt kommunister och kommunistympatisörer).

En viss belysning av denna problematik kan vinnas, särskilt om frågan om Västeuropas försvar tas till utgångspunkt för resonemanget.

28/1 Den skandinaviska socialdemokratins

utrikespolitiska manifest är nästan alltigenom av sådant innehåll att det kunde ha underskrivits av alla demokratiska partier. Tilltalande är att man i inledningen klart säger ifrån att hotet mot världsfreden just nu beror på kommunistiska angreppshandlingar och att över huvud den ökade internationella spänningen under de senaste åren är en följd av kommunismens aggressiva uppträdande. Programpunkterna är i regel klart och konkret formulerade. Som vanligt måste man nästan på varje punkt fråga sig hur man har tänkt sig att programmet skall kunna genomföras. Hur skall vi exempelvis få "ett fritt, självständigt och demokratiskt Tyskland", hur skall "alla hinder för fria kommunikationer avlägsnas"? Socialdemokratien är säkert på det klara med att dessa och andra förändringar, som för oss alla ter sig självklart riktiga, knappast är tänkbara utan ett nytt världskrig eller en total omstörtning i Ryssland. I belysning av åtskilliga socialdemokratiska uttalanden, även från svenskt regeringshåll, ter det sig egenomligt att man i första punkten klart förklarar att FN skall avgöra vem som är angriparen i en konflikt och att "varje angreppshandling... är en förbrytelse mot hela världens fred och säkerhet". De svenska socialdemokraterna kan väl inte gärna mena att ett dylikt uttalande är förenligt med att Sverige vägrar att beteckna Kina som angripare i FN:s generalförsamling.